

PARTEA II

*MODELE DE RECONCILIERE
INTERETNICĂ*

Jean-Claude Joseph
(Ambasadorul Elveției în România)

MODELUL ELVEȚIAN ȘI AVANTAJELE MULTICULTURALITĂȚII*

Problema multiculturalității nu trebuie pusă în termeni de avantaj sau dezavantaj, dintr-un motiv foarte simplu: multiculturalitatea, în fiecare parte a lumii, este rezultatul moștenirii istorice.

S-au enunțat deja câteva lucruri deosebit de interesante în ceea ce privește modelele și cred că există o mare doză de adevăr atunci când se afirmă că acestea sunt specifice prin definiție doar unui anumit cadru. Nu sunt convins că modelul elvețian s-ar putea dovedi util cuiva în Europa, sau cel puțin el nu trebuie adoptat global. Unele elemente probabil că pot fi însușite, și pe acelea le voi detalia mai târziu. Pentru început însă ar trebui să mă refer la avantajele multiculturalității. Or, ca să fiu sincer, nu știu dacă acest lucru prezintă foarte multe beneficii.

La prima vedere, este evident faptul că multiculturalitatea aduce cu sine o serie de inconveniente. Există, dacă este cazul, mai multe limbi oficiale în care trebuie să se traducă toate legile, toate mesajele către Parlament. Din fericire, în Elveția avem trei limbi recunoscute ca internaționale, însă în Uniunea Europeană există la ora aceasta în jur de 11 limbi iar în viitorul apropiat vor exista probabil în jur de 16 sau 17. Desigur, se găsesc traducători - pentru ei, bineînțeles, este extraordinar -, dar costul activităților care se leagă de acest lucru și întârzierile cauzate de rezolvarea lor sunt un inconvenient. Glumeam însă, pentru că există și avantaje, chiar dacă ele nu sunt atât de mari precum s-ar putea crede.

Primul avantaj ar fi că, într-un cadru politic unitar, dacă sunt prezente mai multe culturi, este aproape o obligație - chiar mai mult decât o obligație, în cursul procesului educativ însuși - de a învăța despre acele culturi. Nu aș afirma că un elvețian de limbă germană știe foarte multe lucruri despre cultura franceză sau că un elvețian de limba italiană știe multe despre cultura germană. Dar este cert că știe mai multe decât un italian din Italia, iar elvețianul de limbă germană știe mai multe despre cultura franceză decât un german din Germania aflat pe aceeași treaptă de educație. Aceste cunoștințe comune ajută la o mai bună percepție, ajută la dezvoltarea înțelegerii reciproce.

---

* Intervenția de față constituie punctul meu de vedere, expus în mod spontan.

Un alt beneficiu este păstrarea unității naționale - dacă acesta este scopul, și voi încerca să mă întorc la acest aspect mai târziu -, păstrarea ei în contextul dat al diferențelor culturale, ceea ce necesită o atitudine tolerantă. Oamenii trebuie nu doar să se înțeleagă unii pe alții, dar să și accepte diferențele dintre ei. Iar această atitudine trebuie să se manifeste în mod reciproc, și este partea bună a toleranței, adică nu doar pretenția de a fi tratat cu altruism, ci și cu sentimente care implică o anumită doză de egoism. Voi explica această afirmație. Dacă eu sunt diferit de vecinul meu, dacă intenționez să accept diferențele dintre noi, pentru ca el să mă accepte așa cum sunt, și eu trebuie să îl accept așa cum este, iar dacă acest lucru este adevărat în cazul indivizilor, atunci este adevărat și la nivelul grupurilor de oameni, deci și în cazul minorităților. Practic, acest lucru înseamnă că este posibil ca națiunea să garanteze un soi de înțelegere mutuală care să existe de dragul scopurilor sale proprii, să garanteze o recunoaștere reciprocă a diferențelor. Acest aspect va fi folositor mai apoi în ceea ce privește politicile acelei țări.

Din punctul meu de vedere, problema multiculturalității nu trebuie pusă în termeni de avantaj sau dezavantaj, dintr-un motiv foarte simplu: multiculturalitatea, în fiecare parte a lumii, este rezultatul moștenirii istorice. Acest lucru nu se poate schimba, sau cel puțin nu se poate schimba ușor. Este un dat. În cazul României, poate aveți sentimentul că istoria a fost nedreaptă în ceea ce privește teritoriul, dar și alte țări din jurul dumneavoastră au același sentiment față de felul în care a evoluat istoria și rezultatul prezent al acestei evoluții. Însă actuala situație are un merit extraordinar: ea există și eu cred că de dragul stabilității, al păcii și prosperității în regiune ar trebui să se țină cont de faptul că acest status-quo nu se va schimba, sau poate în viitorul îndepărtat, dacă se întrunesc anumite condiții. Acesta este un fapt și trebuie să îl considerăm ca atare. Este și motivul pentru care modelul elvețian nu poate fi transferat ușor într-o altă țară, deoarece noi avem o istorie foarte specifică. Nici o parte a Elveției nu a fost vreodată forțată să devină membră a Confederației Elvețiene. Creșterea teritorială a fost un proces lent, care a început în 1291 și s-a terminat în 1815, și de fiecare dată a existat un canton nou care a dorit să devină parte componentă a Confederației. Cu alte cuvinte, ea este rezultatul dorinței populației, a poporului. Și nu a existat nici o decizie arbitrară în cazul nostru, cum a fost cazul în alte părți ale Europei, și mai ales ale Europei de sud-est, în care granițele au fost trasate de atâtea ori într-un mod cât se poate de conjunctural și fortuit. Acest lucru ne ușurează sarcina, pentru că la noi nimeni nu a avut sentimentul că a devenit membru al unui anumit club fără voia sa și că nu se poate identifica cu acea colectivitate.

Întrebarea este însă nu dacă există vreun avantaj sau dezavantaj, ci cum să abordăm diferențele. Aici noi am ales calea federalismului. Dar acest lucru nu a fost greu pentru că toate culturile diferite sunt separate geografic. O mare parte a Elveției, în centrul țării, este de limbă germană; oamenii sunt diferiți unii de alții:

cei din Basel nu sunt la fel ca cei din Zürich, iar aceștia din urmă nu sunt asemănători cu cei din Brig sau Schaffhausen. Cu toții au caracteristicile lor proprii sau - să spunem - specificitatea lor. Dar cel puțin se înțeleg unii cu alții și au aceeași cărți, aceeași limbă etc. Și pe lângă aceasta, în partea de vest a Elveției sunt locuitori care vorbesc franceza (în Lausanne, Geneva sau Neufchâtel), iar în partea de sud italiana. Așadar, ei nu se suprapun, nu sunt puși în situația de a-și confrunța culturile în mod direct. Din această cauză, diferențele și separarea geografică se pretează mai bine la sistemul federalist decât într-o situație ca cea a României, de exemplu, sau a oricărei alte țări din regiune, unde oamenii trăiesc împreună, și nu există nici măcar cartiere care să se delimiteze pe considerente culturale. Oamenii trăiesc aici unii lângă alții. Și această problemă este absolut diferită. Deci, în mod cert, nu voi putea oferi sfaturi autorităților române referitoare la felul în care ar trebui abordată problema.

Știu însă că există două condiții de care depinde succesul rezolvării unei astfel de probleme. Prima este că fiecare persoană trebuie să fie tolerantă față de vecinii ei. Acest lucru este evident: trebuie combătută ura, antipatiile, resentimentele. Oamenii trebuie să se accepte unii pe alții și trebuie să accepte diferențele care există între ei. A doua condiție, și probabil cea mai importantă la nivel politic, este o consultare permanentă a fiecărui grup de oameni. Când spun consultare nu vreau să sugerez că autoritățile politice trebuie să asculte diferitele opinii. Este și aceasta o cerință, dar nu este suficientă. Consultarea înseamnă în primul rând ascultarea diferitelor opinii, a diferitelor situații, înțelegerea mesajului, dar după aceea - și acesta este cel mai important lucru - trebuie să se acționeze cât mai mult posibil în conformitate cu acele opinii, astfel încât nimeni - și mai ales minoritățile - să nu se simtă respins; este nevoie ca fiecare să perceapă că problemele lui sunt luate în calcul foarte serios. Nu va fi întotdeauna posibil să se dea satisfacție fiecăruia, dar cel puțin să se simtă că în măsura cea mai mare a posibilităților, opiniile au fost luate în considerare, astfel încât grupurile să aibă încredere în autoritățile politice atât la nivel local, cât și la cel național.

Aș spune în încheiere că fiecare din aceste situații, recomandări, sfaturi va fi mai ușor de pus în practică dacă există un obiectiv comun. În cazul Elveției, obiectivul comun a fost să se păstreze independența țării cât mai mult cu putință. Am avut succes, am reușit să trecem prin două războaie mondiale în mijlocul Europei, menținându-ne independența și democrația, ceea ce este un aspect foarte important. În cazul României și al mai multor țări din regiune, țelul comun este în mod evident intrarea în Uniunea Europeană. Este obiectivul principal al autorităților dumneavoastră și deoarece Uniunea Europeană se dezvoltă în direcția unei lipse a unității culturale, ba dimpotrivă, în direcția păstrării identității culturale a fiecărui popor, sunt convins că toate țările care sunt pe cale de a deveni membre ar fi bucuroase să afle că și în viitor își vor putea păstra identitatea, particularitățile lor

vor fi din ce în ce mai bine protejate și conservate într-un cadru mai larg, cel al Uniunii Europene.

Elveția nu este membră a Uniunii Europene și se discută destul de mult că România va deveni probabil membră înaintea țării mele. Nu știu. Nu este imposibil să se întâmple așa. Dar urmărim această evoluție cu cel mai mare interes, deoarece pentru prima dată în istoria acestui continent, Europa este pe cale de a deveni un continent al păcii, al stabilității și prosperității.

Armand Scala
(Membru al Congresului românilor din S.U.A.)

STATELE UNITE ALE AMERICII CA MODEL AL DIVERSITĂȚII ETNICE

Nu există un remediu universal valabil pentru rezolvarea problemelor legate de minoritățile etnoculturale cu care se confruntă România și Balcanii în prezent. Cu toate acestea, aici s-au făcut pași foarte importanți pentru a depăși obstacolele ridicate de diversitatea etnoculturală a populației sale.

Există numeroase țări în lume care de mult timp sunt state suverane, mai ales în Occident. Multe formațiuni statale au o structură federală, provinciile lor convenind să devină o singură națiune. Aceste democrații apusene și-au rezolvat problemele legate de existența statului. Ele sunt națiuni stabile, cu o loialitate politică derivată din problema autonomiei etnice.

Realitatea românească și a Balcanilor este foarte diferită de cea a țărilor occidentale. Aceste state sunt încă în stadiul de construire a națiunii. Ideea transferării instituțiilor constituționale din țări de succes în țări care se confruntă încă cu problema menținerii echilibrului este în mare măsură o utopie. Nu există un remediu universal valabil pentru rezolvarea problemelor legate de minoritățile etnoculturale cu care se confruntă România și țările balcanice în prezent. Cu toate acestea, aici s-au făcut pași foarte importanți pentru a depăși obstacolele ridicate de diversitatea etnoculturală a populației sale. Datorită faptului că România a acceptat minoritățile etnice, ea a fost sprijinită să se dezvolte spre stadiul de stat democratic. Diversitatea etnoculturală este un punct forte al societății românești.

Granițele statelor balcanice s-au tot schimbat. Imperii au venit și s-au dus, popoarele fiind conduse de oameni din afară. Concetățenii s-au schimbat și ei, într-o zi a condus un grup etnic majoritar, în altă zi un grup minoritar. În fond, în Balcani problemele legate de minoritățile etnice derivă din chestiunile legate de teritoriu. Problema minorităților nu este doar o problemă a drepturilor minorităților, ci de asemenea a puterii lor în limitele drepturilor pe care le au în cadrul statului. Să acorzi drepturi colective minorităților etnice implică, de asemenea, proliferarea acestor drepturi.

Vorbind în termeni relativi, națiunile Statelor Unite și ale Europei Occidentale au o lungă istorie ca state naționale cu hotare stabile. Unele țări au continuat să fie

teritorii către care emigrează un număr mare de oameni. Majoritatea imigranților doresc să se asimileze în cadrul noii națiuni.

Christine Inglis, în lucrarea *Multiculturalism: Noile politici răspund diversității*, vorbește despre trei modele în care statele își organizează și își conduc politicile menite să răspundă diversității etnice: modelul asimilării, al diferențierii și al multiculturalismului.

MODELUL ASIMILĂRII. În cazul Statelor Unite și al Franței, minoritățile etnice sunt în întregime încorporate în societatea existentă. Acești imigranți "își abandonează caracteristicile lingvistice, culturale și sociale distincte" și, într-un fel sau altul, adoptă particularitățile grupului dominant. Ei sunt absorbiți de curentul principal. Rolul statului este limitat, deoarece responsabilitatea revine individului care a optat pentru schimbare.

MODELUL DIFERENȚIERII. Un model pe care d-na Inglis îl descrie ca fiind de diferențiere este acela în cadrul căruia conflictul "se evită prin intermediul unui proces care elimină sau minimalizează contactul cu minoritățile etnice". Aceasta este cealaltă extremă a politicii bazate pe asimilare. O viziune extremă a modelului diferențierii include expulzarea minorităților etnice sau a grupurilor de minoritate etnică sau cel puțin modelul împiedică participarea minorităților la viața socială a țării în care trăiesc. Instituțiile statului nu sunt obligate să se preocupe de aceste grupuri, dar ele pot să asigure în anumite cazuri instituții paralele care să satisfacă în mod minimal nevoile celor care sunt excluși din sfera de interes a instituțiilor grupului dominant. Turcii născuți în Germania sau coreenii născuți în Japonia, de exemplu, nu au dreptul natural de cetățeni. Procedeele de naturalizare sunt foarte dificile în aceste cazuri. Excluderea acestor grupuri este întărită de mituri naționale care subliniază omogenitatea culturală.

MODELUL MULTICULTURALISMULUI. Este cel de-al treilea model; dezvoltat în ultimele trei decenii, acesta "recunoaște legitimitatea și nevoia de egalitate între grupurile etnice în ceea ce privește exprimarea diversității culturale". Multiculturalismul include minoritățile ca parte a societății întregi și acceptă caracteristicile lor culturale, distincte. Acest model a fost adoptat de țări precum Australia, Canada și Suedia.

Dinamica din cadrul acestor modele și între ele este foarte semnificativă. Astăzi ne îndreptăm atenția spre această regiune a Europei, în speță asupra României. Statul român a îmbrățișat prin Constituție, politici și practică, abordarea multiculturală. În majoritatea cazurilor, ea funcționează bine și s-ar putea să ofere soluții și pentru alte națiuni din regiune ale căror politici reflectă modelul diferențierii și ale căror probleme etnice sunt presante nu doar în interiorul națiunii, ci ridică probleme și cu vecinii. Bineînțeles că este imposibil să oferi un model clar, unic, care să fie adoptat de o altă societate. Dar trecerea de la modelul diferențierii la cel al multiculturalității este necesară pentru ca democrația să prospere și pacea să poată exista între națiuni.

Voi aborda acum, pe scurt, câteva elemente despre populația minoritară din Statele Unite. Diversitatea etnoculturală și religioasă este și a fost dintotdeauna un punct tare al societății americane. Într-un limbaj cât se poate de pitoresc, am putea asemăna această societate cu o oală în care se contopesc mai multe ingrediente. Această țară este alcătuită din uniunea unor grupuri distincte; aici vecinii, colegii, comercianții sau noii membri ai familiei sunt probabil de altă origine etnică și religioasă decât tine. În general, în această societate există o acceptare și adaptare reciprocă. Respectul se bazează mai degrabă pe calitățile personale, trăsăturile de personalitate, moralitate, etică și nivel de educație decât pe originea etnică. Publicul american este prosper pentru că dă dovadă de un spirit neîngrădit de integritate, o atitudine de cooperare, autonomie personală, mobilitate socială și libertate politică. Evident, există probleme legate de minoritățile etnice, iar toleranța și acceptarea nu sunt întotdeauna depline. Cu toate acestea, ele constituie și mai departe un scop central la nivel de guvern, de instituții neguvernamentale, dar și la nivel personal.

Activismul social și reglementările guvernamentale continuă să acționeze pentru a depăși aceste discrepanțe, pentru a corecta nedreptățile făcute în trecut și pentru a evita alte posibile viitoare discriminări față de indienii americani, afro-americani, americani de origine japoneză, hispanici de exemplu - și cine știe care ar putea fi următorul grup?

Ceea ce probabil diferențiază de alte țări modul în care SUA abordează problema minorităților este faptul că ea însăși este un conglomerat de minorități. Imigranții din Statele Unite au dorit dintotdeauna să devină parte a societății. Acest lucru este valabil și pentru imigranții din alte țări. Majoritatea vin cu intenția de a fi asimilați și cei mai mulți din ei reușesc în această încercare. Cei care nu se integrează pe deplin au încredere că generația următoare o va face. În același timp, acești indivizi reușesc să păstreze legăturile culturale în interiorul familiei prin intermediul religiei, al cluburilor și al propriei comunități.

Dacă privim situația din SUA, s-ar putea spune că ea este o națiune care reflectă modelul asimilării, cu tendințe spre multiculturalism. Eu aș afirma însă că nu este așa. Deși engleza este limba oficială a SUA, populația hispanică, aflată într-un proces rapid de creștere, fără a avea generații născute ca imigranți, sugerează faptul că dualitatea se va menține întotdeauna la o scară redusă.

În Statele Unite grupurile etnice au propriile lor forme organizatorice și își pot exercita influența în plan politic. De exemplu, cea mai mare dintre comunități, cea spaniolă, reușește din ce în ce mai mult să se impună. Aceia dintre noi care suntem cetățeni americani, dar care ne tragem din Europa Centrală și de Est, avem grupările noastre politice, educative și culturale de conservare. Ca membru al Congresului Românilor din America, lucrez intens în interesul americanilor de origine română. Activez pentru prosperitatea comunității noastre româno-americane și pentru a-i strânge la un loc pe americanii români. Suntem în jur de un milion de români în

Statele Unite, iar noi și organizațiile asemănătoare ne-am adunat pentru a forma Coaliția Central-Est Europeană.

Din 1994, în fiecare dimineață de miercuri, 19 organizații naționale membre se întâlnesc la Washington pentru:

- a-și exprima punctul de vedere în sprijinul securității Statelor Unite, inclusiv lărgirea NATO.
- îi încurajăm pe liderii țării noastre să asigure asistență mai substanțială țărilor din Europa Central-Estică și activăm pentru a facilita dezvoltarea democrațiilor și economiilor de piață în aceste țări.
- ne folosim reciproc resursele pentru a comunica mai bine cu comunitățile noastre din Statele Unite.

Noi, americanii armeni, bosniaci, bulgari, cehi, estoni, georgieni, maghiari, letonieni, lituanieni, polonezi, români, slovaci și ucraineni, formăm o coaliție și împreună identificăm idei comune pe care să le sprijinim. De exemplu, Coaliția Americanilor Maghiari condusă de dr. Ludanyi este membră și a Coaliției Central-Est Europene. Dacă vreuna din aceste organizații membre ar activa fără sprijinul celorlalte organizații în probleme de interes comun, influența sa ar fi redusă. Împreună suntem peste 22 de milioane de americani și liderii noștri acordă atenție vocilor noastre. Totodată, ne preocupă educația oamenilor în direcția unor anumite probleme; ținem legătura cu Casa Albă și cu președintele congresului, și informăm oficialitățile guvernante pentru a putea face lobby în interesul cauzei noastre. Acesta este un exemplu de diversitate etnoculturală într-o țară în care modelul asimilării dobândește avantaj în defavoarea celui multiculturalist. Interesant!

Diversitatea etnoculturală trebuie să fie recunoscută de o națiune. Pentru aceasta, societatea trebuie să fie de acord să asigure drepturile indivizilor de a-și păstra propria cultură concomitent cu asigurarea accesului nelimitat la practicarea drepturilor cetățenești. Cheia succesului este dată de dreptul și abilitatea de a participa. Participarea este elementul care asigură dezvoltarea societății și a democrației. Odată cu drepturile de care ne bucurăm avem însă și responsabilități. Responsabilitatea presupune aderența la principiile constituționale și la problema comună a valorilor societății respective și ale țării. Atât individul, cât și societatea vor fi câștigați, iar din această cauză conflictele sociale care rezultă din dezavantaje și inegalități sunt reduse. Presiunea care se naște din diversitatea etnoculturală a fost tot timpul de o importanță majoră în identificarea unor politici de abordare a problemelor minorităților etnice. De exemplu, în Constituția României, cap.1, art.6 - Dreptul la identitate - se specifică: "Statul recunoaște și garantează dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a-și păstra, dezvolta și exprima identitatea etnică, culturală, de limbă și religioasă". Aceasta nu este o afirmație tacită de acceptare a problemelor minoritare. Este o afirmație care vine în sprijinul soluționării problemei.

De-a lungul secolelor de dominație a diferitelor grupuri etnice, societatea trebuie să învețe să recunoască și să discute natura conflictelor etnice pentru a le putea depăși. Dialogul dintre membrii diferitelor grupuri etnice și participarea lor sunt esențiale.

Ce se va alege de majoritatea unei țări dacă minoritatea este agresivă în pretențiile pe care le are? Aceasta este și poate fi și în viitor o problemă. În cazul unei populații care, după recensământul din 1992, era compusă din 89,4% români, 7,1% maghiari, 1,8% romi, 0,5% germani și 1,2% din alte 15 grupuri etnice, majoritatea românilor s-ar putea să nu dorească să accepte acea minoritate, dar trebuie să facă acest lucru. Politic și legal, România este un model de stabilitate în regiunea central și est europeană aflată în dezintegrare. Modelul participării Uniunii Democratice a Maghiarilor din România la coaliția de guvernare este unul încurajator. UDMR are reprezentanți în Parlament și în executiv. Prevederile Constituției garantează "reprezentarea parlamentară" a fiecărei minorități etnice care nu obține voturi suficiente pentru a fi reprezentat.

Glasul minorităților este auzit de oficialitățile din România. Dificultățile din România create de nevoile minorităților au dus la următoarele rezultate:

1. maghiarii români sunt miniștri în guvern; zece sunt sub-secretari de stat;
2. acolo unde o minoritate reprezintă 25% din populația unei comunități, indicatorii trebuie să fie bilingve, iar funcțiile administrative trebuie să fie disponibile și în limba minorității;
3. minoritățile au funcții de conducere în guvernele locale;
4. populația majoritară contribuie la alegerea primarilor minoritari - vezi cazul primarului din Sibiu;
5. guvernul asigură ore de limbă maternă și profesori care să utilizeze limba maternă a minoritarilor;
6. Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj oferă cursuri și în limba română și în maghiară. Numărul facultăților care folosesc în predare limba română este aproape egal cu cel al facultăților cu limba de predare maghiara.
7. în România, toate minoritățile au publicații în limba maternă.
8. existența și funcționarea Consiliului Național pentru Minorități;
9. înființarea Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale;
10. guvernul român asigură suport financiar minorităților pentru a-și promova propria cultură.

În România este nevoie de un cadru multicultural legal care să nu pună în pericol echilibrul etnic. În Balcani, tendințele de dominare sunt adânc înrădăcinate și, în scurt timp, pot crea probleme în aceste țări.

Constituția României nu doar protejează minoritățile, ci subscrie la principiul primatului legilor internaționale cu privire la legile domestice asupra problemei drepturilor omului. În acest context, România depune eforturi pentru a-și armoniza legislația internă cu standardele internaționale de demnitate umană prin semnarea și implementarea convențiilor internaționale cu privire la drepturile omului. România a aderat la majoritatea tratatelor internaționale și instrumentelor legale legate de drepturile omului, ca și la o serie de convenții ale Consiliului European. A semnat și ratificat "Convenția Europeană pentru Drepturile Omului și Libertățile Fundamentale" (și toate protocoalele adiționale) și "Convenția Cadru Europeană" cu privire la cooperarea transteritorială a autorităților și comunităților teritoriale. România a fost prima țară care a semnat Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului European. A semnat tratate bilaterale cu țările vecine - Ungaria și Ucraina.

Drepturile colective nu sunt singurele drepturi care trebuie luate în considerare. Mai există o problemă deosebit de gravă în România (ca și în toate țările fost comuniste). Problema ține de respectul față de individ și de drepturile individuale. Indivizii au fost cei care au suferit în timpul comunismului. Românii nu știu să se trateze unii pe alții cu curtoazia cu care se tratează celelalte popoare. Instituțiile, mai ales cele guvernamentale (și nu doar ele), au privit mereu individul cu dispreț. Felul în care poliția a tratat oamenii este în afara oricărei legi. Forțele de ordine trebuie să funcționeze în cadrul legii și practicile lor trebuie să fie corecte. Corupția este în floare și individul, indiferent de apartenența sa culturală, este victima ei. În percepția noastră, autonomia individuală înseamnă drepturile individului și respectul pentru ele.

Știm că există un proiect de lege împotriva discriminării, dar încă nu a fost votat în Parlament. Discriminarea, intenționată sau nu, se regăsește pretutindeni în România. Practicile discriminatorii sunt îndreptate împotriva minorităților și, câteodată, chiar și împotriva majorității. Să nu uităm de celelalte grupuri minoritare: femeile, handicapații, cei fără adăpost etc. Este nevoie de numeroase legi care să garanteze fiecărei persoane șanse egale pentru a putea participa la viața economică și politică a României.

Printre altele am menționat realizările României din ultimii zece ani. Minoritățile etnice din această țară ar trebui să simtă că și-au îndeplinit rolul pe care l-au avut în dezvoltarea acestei democrații. Exemplele recente aduse din perspectiva minorităților etnice se referă la proprietatea asupra unor instituții, mii de hectare de teren arabil și păduri care au fost retrocedate minorității maghiare. Minoritatea germană a primit compensații pentru faptul că membrii ei au fost deportați în fosta Uniune Sovietică după ocupația comunistă din 1944.

Cu ocazia ultimelor alegeri locale, au existat coaliții formate din partide ale minorităților și majorității care și-au alăturat forțele împotriva unor candidați pe care i-au considerat "naționaliști agresivi". Au trecut linia de separare dintre etnii pentru a face un efort comun. Acest aspect este foarte semnificativ.

În ceea ce privește populația roma, înțeleg că aceasta dorește să beneficieze de avantajele care i se oferă, că dorește să înfăptuiască schimbări în urma cărora să se apropie de "stilul de viață" al majorității populației.

Trebuie să se înțeleagă că democrația nu înseamnă că majoritatea își impune punctul de vedere. Un aspect crucial al democrației este legitimitatea, înțelegerea punctului de vedere al minorităților; participarea tuturor membrilor societății este garantul legitimității democrației.

Procesul dinamic de influență a diversității etnoculturale asupra societăților va continua și va aduce beneficii acelor societăți care adoptă modelul multicultural și cel al asimilării. România îmbrățișează standardele și experiența Occidentului în dorința sa de a deveni parte a NATO, a Uniunii Europene și a lumii în întregime ei.

România poate deveni astfel un model demn de urmat în Balcani.

DISCUȚII

Carl Siebentritt: *Am apreciat în mod deosebit remarcile pe care le-ați făcut referitor la tendința societăților postcomuniste de a nu trata individul așa cum s-ar cuveni. Acesta este un aspect pe care în timpul celor doi ani petrecuți la Cluj am dorit atât de mult să îl discut cu românii: trebuie să se comporte mai bine unii cu alții, mai omenos, trebuie să se schimbe acel comportament moștenit din perioada celor cincizeci de ani de comunism. E nevoie de mult timp pentru o astfel de schimbare. Oamenilor care au fost victime atâta vreme nu le vine ușor să înțeleagă minoritățile, le este greu să perceapă orice fel de grupuri minoritare care există în mijlocul lor. Cred că acest aspect este foarte important de menționat.*

Andrew Ludanyi
(Membru al Coaliției maghiarilor din S.U.A.)

MINORITĂȚILE ETNICE

Spre deosebire de Europa occidentală, unde națiunile dominante au fost capabile să își consolideze controlul și să asimileze majoritatea populațiilor minoritare, Europa de est a rămas eterogenă din punct de vedere etnic și național.

Minoritățile etnice sunt mult mai vizibile și constituie oarecum o "problemă" mai degrabă în Europa de est decât în cea occidentală sau în Statele Unite. Există două motive care determină această situație: în primul rând, așa numitele "grupuri etnice" din Statele Unite nu sunt analoage comunităților naționale minoritare din Europa estică. Această distincție se bazează pe experiența istorică diferită a grupurilor etnice și a comunităților naționale. Grupurile etnice și comunitățile naționale se aseamănă prin aceea că ambele au la bază sentimentul de identitate comună, derivat din trăsături culturale, anumite experiențe istorice și limbă comună. Toate aceste elemente sunt dobândite prin socializarea făcută în cadrul familiei, al grupurilor de prieteni și al instituțiilor, ca de exemplu școala și biserica. Spre deosebire de caracteristicile rasiale, identitatea etnică și națională mai degrabă se dobândesc decât sunt moștenite genetic.

Etnicitatea și naționalitatea diferă prin faptul că identitatea națională este mai politizată și interesată de obținerea unui anumit nivel de autodeterminare sau auto-guvernare în favoarea comunității naționale. Identitatea etnică este mai puțin ancorată în politic și de aceea se concentrează în principal asupra identității într-un anumit context cultural. Această diferență se datorează în primul rând originilor și experiențelor diferite în dezvoltarea grupurilor etnice spre deosebire de comunitățile naționale. Relația comunităților naționale este într-un mod mai direct legată de un teritoriu, definit ca "patrie". Toate naționalitățile revendică o astfel de patrie prin intermediul cuceririi, așezării efective pe acel teritoriu, prin intermediul recunoașterii internaționale sau pe baza unui tratat. În schimb, grupurile etnice au existat și există în cadrul unor comunități naționale și ele și-au dobândit un loc distinct în societate, ca subcultură. Cu alte cuvinte, naționalitățile au avut în trecut posibilitatea de a-și organiza un stat, cu propriile instituții de guvernare. Grupurile etnice nu au avut o

astfel de șansă sau capacitate. Majoritatea grupurilor etnice sunt o consecință a emigrării dintr-o parte în alta a lumii (de exemplu, armenii în România, țiganii sau roma în Ungaria, grecii în Ungaria, evreii în Cehoslovacia, Ungaria sau România). Spre deosebire de aceste minorități, comunitățile naționale sunt o consecință a schimbării granițelor și nu a emigrării sau imigrării.

De exemplu, destrămarea Imperiului Otoman și a Monarhiei Austro-Ungare au dus nu numai la crearea de noi "state" controlate de către noi "națiuni", dar și la apariția unor noi comunități naționale minoritare în cadrul acestor noi entități politice (de exemplu, maghiarii din România, Cehoslovacia sau Iugoslavia, germanii din România sau Cehoslovacia, turcii din Bulgaria, Grecia sau Iugoslavia).

Europa de est a fost definită ca un "butoi cu pulbere" încă de la începutul secolului XX, din cauza prăbușirii imperiilor multi-naționale care o controlaseră până la primul război mondial. Spre deosebire de Europa occidentală, unde națiunile dominante au fost capabile să își consolideze controlul și să asimileze majoritatea populațiilor minoritare, Europa de est a rămas eterogenă din punct de vedere etnic și național. În timpul imperiilor rus, austro-ungar (habsburgic, înainte de 1867) și otoman existau "națiuni conducătoare", cum ar fi rușii, turcii, germanii și maghiarii. După prima conflagrație mondială, fostele popoare conducătoare au devenit națiunile minoritare majore. Astfel, în perioada interbelică, germanii reprezentau cea mai mare parte a populației cu statut minoritar. Evreii și maghiarii erau următoarele două popoare minoritare în acele vremuri. După al doilea război mondial, după holocaust și expulzarea germanilor din multe state succesoare, maghiarii s-au aflat în situația de a fi desemnați cea mai mare naționalitate minoritară din Europa.

Comunitățile naționale minoritare diferă foarte mult în ceea ce privește numărul, proporția în raport cu națiunea conducătoare a statului în care trăiesc și așezarea geografică: ele pot trăi de-a lungul graniței cu un stat în care naționalitatea respectivă este conducătoare, sau în interior, în "așezări insulare" înconjurată de naționalitatea majoritară a statului respectiv, sau pot fi risipite, înglobate în populația generală. Dacă naționalitățile minoritare aparțin primei categorii, ele pot deveni iredentiste în cazul în care sunt abuzate sau oprimate. Dacă numărul lor este semnificativ în cadrul unor "așezări insulare", se va ajunge la revendicări legate de autonomia locală și autoguvernare, în timp ce dacă sunt risipiți în cuprinsul întregii populații, dar în număr suficient de mare, se vor face revendicări legate de autonomia culturală și reprezentare proporțională în procesul de luare a deciziilor.

De obicei, grupurile etnice nu au aceste opțiuni, deoarece ele sunt constituite din imigranți, relativ nou sosiți în cadrul populației generale, răspândiți în cuprinsul majorității și, în puține cazuri, în cadrul unor așezări de graniță și așezări insulare. În consecință, ei pot dori cel mult să fie apărați împotriva unui tratament discriminator. În context nord-american, cea mai bună analogie pentru ilustrarea situației comunităților naționale minoritare se poate face prin referire la canadienii francezi

din Quebec, la chicanos în unele părți ale sud-vestului american sau la "națiunile indiene" cucerite. Spre deosebire de aceste cazuri, americanii italieni, afro-americianii, americanii polonezi, americanii evrei și americanii chinezi constituie simple grupuri etnice. Acolo unde nu se poate vorbi despre comunități etnice cu o pondere mare, despre secesiune, autonomie locală sau culturală, avem de-a face mai degrabă cu comunități "etnice" decât "naționale".

DISCUȚII

Doyle Steve (Universitatea Indiana): *S-a vorbit mult despre modele pe care România ar trebui să le aplice, dar nu s-a prea spus despre ceea ce se poate învăța în afara României. D-le profesor Andrew Ludanyi, dumneavoastră v-ați referit la limba utilizată în învățământul superior și, dacă v-am înțeles corect, sugerați ideea că modelul românesc este superior celui american și nu viceversa.*

Andrew Ludanyi: *După cum spuneam, Statele Unite reprezintă o țară diferită. În Statele Unite avem o populație de imigranți. Dar într-adevăr, în acele state în care există o populație numeroasă de origine hispanică, hispanicii militează pentru a avea forma lor de învățământ de stat. Deci, în contextul acelor state, dacă există presiune politică, se poate înființa o universitate de stat, după cum s-a și întâmplat. Și din moment ce discutăm această problemă, vreau să fac o precizare: Statele Unite nu au ca limbă oficială limba engleză, deși unele dintre state au dezbătut mult pe marginea acestei teme, dar este cazul unui număr restrâns de state care au legi scrise unde se specifică acest lucru. Statele Unite ca un întreg au supraviețuit mai bine de 200 de ani fără să declare care este limba oficială. Deci statutul de limbă oficială nu cred că are o influență dramatică, iar oamenii care sunt încrezători în puterile lor și știu că limba este un mediu de comunicare nu au avut nevoie de acea asigurare în plus din partea legii care să declare care este limba oficială, forțând astfel restul limbilor să ocupe o poziție secundară. Nu sunt sigur că v-am răspuns la întrebare. În ceea ce privește problema majoră: participarea politică și dreptul de a face presiune pentru atingerea unor scopuri și de a se bucura de audiență din partea majorității, pot spune că în multe dintre statele din sud-vestul țării există educație în limba spaniolă, și nu doar în acele regiuni unde populația de origine hispanică este majoritară.*

Mihai Drecin (profesor la Universitatea din Oradea și deputat PUNR de Bihor): *În legătură cu problema universității în limba maghiară în România, las deoparte nuanța ușor amenințătoare pentru România în ceea ce privește monitorizarea și așa relata că am terminat universitatea la Cluj în anii '60, când încă de atunci instituția era un fel de universitate multiculturală. Modelul acesta al universității multiculturale văd că a fost acceptat și în cadrul Ministerului Educației Naționale, precum și de*

foarte mulți români și maghiari. Însă nu cumva s-a mers prea departe pe ideea aceasta, a unei universități în limba maghiară? Vom ajunge să ne autoseparăm, în loc să trăim unii cu alții?

Andrew Ludanyi: *În ceea ce privește universitatea din Cluj, în 1960 aceasta nu mai era multiculturală. Avea anumite catedre unde se folosea limba maghiară în predare, dar ele fuseseră reduse dramatic în comparație cu statutul pe care îl avea universitatea imediat după unificarea cu Universitatea Babeș, în 1958/1959. Folosesc acest mod de exprimare din cauza procesului prin care s-a înfăptuit unificarea nedorită. Doresc să spun că ceea ce lăsați să se înțeleagă este că dacă ar exista o universitate maghiară, ea s-ar constitui într-o linie de separare între comunități. O universitate, în opinia mea, dacă este o universitate reală, va deveni o punte de legătură între oameni indiferent de limba utilizată în predare. Dacă o instituție precum Universitatea Bolyai ar fi tolerată de societatea românească, absolvenții acelei universități ar fi, sunt convins, mult mai devotați societății românești decât dacă își dau seama că nu pot să aibă o altă opțiune pentru a-și completa studiile decât instruirea în limba română, după cum am văzut și din studiul foarte interesant care s-a referit în parte și la educație. Ceea ce țin să subliniez este că în contextul posibilităților asigurate în prezent cred că linia de separare este mai ascuțită decât dacă ar exista toleranță față de o varietate de instituții de învățământ. Iar așa-numita Universitate Schiller-Petőfi sau Petőfi-Schiller care s-a propus, dar care încă nu s-a înfăptuit, ar fi ideală în mod teoretic pentru instruire în limbile română, maghiară și germană ca limbi de predare, dar în prezent, cred eu, sprijinul social chiar și pentru acest compromis lipsește, iar dacă se schimbă guvernul, atunci chiar și experimentul teoretic se va prăbuși. Deci, cred că la acest aspect major se referea dl. Armand Scala: însușirea toleranței față de diferențele care există între noi, și bineînțeles că și alții au subliniat acest aspect.*

Victor Gaetan: *Ca membru în conducerea Coaliției Maghiarilor Americani ați insistat asupra noțiunii de activist al acestei organizații. Aș dori să dați câteva detalii despre această organizație, sediul ei, filialele, finanțarea acestei organizații. Și felul cum se monitorizează abuzurile împotriva maghiarilor în regiunile unde sunteți activ. Vă întreb acest lucru, cunoscând foarte bine importanța acestui organism, cât de influent este el și cât de important este în Statele Unite.*

Andrew Ludanyi: *Întrebarea dumneavoastră se referă la felul în care funcționează Coaliția Maghiaro-Americană în Statele Unite și la sursele cu ajutorul cărora operează. Adresa ei este: 888 Connecticut Avenue, Washington D.C. Ea nu are filiale în afara Statelor Unite, este o organizație americană, ca de altfel și Congresul Românilor din America. Ea se numește "coaliție" pentru că este compusă din aproximativ 17 organizații membre ale maghiarilor din Statele Unite. Este o organizație-umbrelă relativ recent înființată, în urmă cu aproximativ 11 ani. Motivul pentru care*

s-a înființat a fost acela că maghiarii americani aveau sentimentul - pe care cred că și românii americani l-au avut - că organizațiile care existau deja erau foarte politizate și manifestau multe neînțelegeri între ele. Datorită acestui fapt, unii oameni care doreau cu adevărat să facă ceva s-au hotărât să se grupeze și să încerce să educe și să influențeze oficialitățile. De fapt, Coaliția Maghiarilor din America este o organizație neguvernamentală, un ONG. Ea este o organizație non-profit. Intenția sa primordială este să educe și să informeze opinia publică despre acele subiecte care sunt de interes pentru comunitatea maghiarilor din Statele Unite. Cele 16-17 organizații care constituie baza acestei coaliții sunt active: au școli de sfârșit de săptămână, sunt organizații afiliate unor biserici, unor companii de asigurare etc. Baza financiară este asigurată de două surse principale: donații personale din partea membrilor individuali și a organizațiilor membre ale coaliției și din acțiuni de colectare de fonduri, desfășurate cu ocazia unor banchete sau dineuri la care invităm lideri politici influenți, care se adresează comunității noastre și care ne ascultă problemele. Aceste tipuri de acțiuni ne asigură apoi o bună audiență în fața legislatorilor din Washington D.C. Mai avem și alte tipuri de acțiuni; de exemplu, organizăm ateliere unde discutăm despre drepturile omului. Aceste activități sunt de fapt oportunități de învățare.

Un alt aspect ce trebuie subliniat este acela că majoritatea membrilor coaliției sunt deja generația a doua sau a treia de americani. Este un fapt semnificativ, deoarece ei nu mai au sentimentul că sunt imigranți, ci se consideră americani. Poate că mai păstrează un accent străin, ca și mine, și în această privință ar putea să pară străini sau parte a unei lumi străine, dar Statele Unite sunt alcătuite din oameni atât de diferiți încât această diferență în pronunție nu influențează congresmanul sau senatorul care ne ascultă părerea. Menționez acest lucru pentru că fiind a doua sau a treia generație, noi ne-am însușit deprinderea de a comunica în limba engleză. Din păcate, probabil că situația este identică și în cazul românilor din Statele Unite: prima generație pare să își epuizeze resursele scriind memorandumuri adresate oficialităților într-o engleză foarte greșită din punct de vedere gramatical și foarte greu de înțeles din această cauză, lucru care îi îndepărtează pe cei cărora li se adresează, în loc să îi atragă. Din acest motiv, generația a doua sau a treia reușește să se înțeleagă mai bine cu oficialitățile, pentru că ei utilizează deja o limbă comună. Preocuparea principală a acestor oficialități o reprezintă statele în care există o populație numeroasă de origine maghiară sau română. Este vorba de New York, New Jersey, Pennsylvania, Ohio, Michigan, Indiana, Illinois (acesta din urmă într-o măsură mai mică), precum și Connecticut, care este un stat foarte important din punctul nostru de vedere. De ce? Pentru că se află în interiorul triunghiului Chicago - Boston - Washington D.C., adică în locul unde se decide soarta majorității alegerilor prezidențiale. Aici se află centrul electoral.

Benjamin Cardin
(Membru al Congresului Statelor Unite ale Americii)

PROBLEMA DIVERSITĂȚII

Trebuie să ne asigurăm că modelul românesc pe care v-ați străduit să îl construiți este maniera de a apropia națiunile și de a construi o națiune mai puternică.

Așa cum s-a invocat deja, există numeroase și complexe probleme în ceea ce privește comunitățile minoritare, pe care trebuie să le recunoaștem și să le rezolvăm într-un mod tolerant, respectuos și democratic. De aceea și misiunea noastră diferă de la o țară la alta: în Kosovo obiectivul primordial este să garantăm siguranța minorităților etnice, iar dacă putem face acest lucru am fi foarte bucuroși; în România urmărim ca fiecare minoritate să fie integrată, să fie protejată și să aibă dreptul de participare la viața politică, economică și culturală. Iar din acest punct de vedere, aici lucrurile sunt mult mai avansate, în vreme ce în Kosovo mai întâi trebuie să înțelegem problemele care există și care cer rezolvare urgentă.

Dați-mi voie să vă vorbesc puțin despre mediul din care provin. Cred că problema diversității etnice m-a atins puternic. Când avea șapte ani, fiica mea a venit acasă de la școală foarte agitată pentru că numele meu - Cardin - este asemănător cu cel al arhitectului francez, Pierre Cardin. Ea dorea să știe dacă suntem rude cu Pierre. A trebuit să îi mărturisesc că numele meu nu a fost întotdeauna Cardin, ci Kardonsky. Bunicii mei, evrei, au venit în Statele Unite din Lituania, devenind aici o minoritate etnică. Fiica mea a fost foarte surprinsă și m-a întrebat de unde știu că Pierre Cardin nu a fost și el Kardonsky la origine. Este greu să știi originea etnică a fiecărei persoane din Statele Unite, și ne dăm seama de acest fapt. Dar îmi place să cred că în Statele Unite astăzi nu mai contează dacă mă numesc Cardin sau Kardonsky, dacă ultima literă este "i" sau "y"; acest lucru nu reprezintă nici o diferență în ceea ce privește șansele mele de a fi ales în Congresul Statelor Unite sau nu m-ar influența în obținerea unei slujbe, nu mi-ar limita posibilitatea de a călători sau de a mă înscrie într-un club ori de a mă împrieteni cu cineva. Nu contează dacă ești francez, lituanian sau indian american.

De aceea, credința mea este că diversitatea culturală sporește puterea unei țări. Oamenii se întreabă adeseori cum au ajuns Statele Unite o putere economică mondială. Eu am găsit un motiv și voi limita explicația mea la cea mai importantă diferență pe care o observăm în comparație cu celelalte țări cu economie liberă.

Explicația ar fi emigrația. Puterea Americii constă în faptul că oamenii au venit în țara noastră din toate colțurile lumii și și-au adus bogăția tradițiilor lor. Noi suntem o societate mixtă din punct de vedere cultural și am învățat multe unii de la alții. Lucrul acesta a contribuit la puterea Americii.

Districtul pe care îl reprezint eu, Maryland, este unul etnic, pentru că avem diferite comunități etnice, iar acest fapt constituie o forță a noastră. Trec prin aceste comunități foarte des în timpul campaniilor electorale, ascult relatări despre tradițiile grecilor, ale italienilor, ale lituanienilor. Aceasta este forța Baltimore-ului și a Maryland-ului. Baltimore este ca un magnet pentru cei care vin în Statele Unite și doresc să își păstreze tradiția evreiască. Avem aici școli evreiești foarte bune, lucru care reprezintă o forță și nicidecum o slăbiciune. Dorim ca copiii noștri să știe să vorbească ebraică, pentru că dorim ca ei să înțeleagă tradiția evreiască. Este un lucru ușor să participi pe deplin la viața societății noastre și totuși să îți păstrezi tradiția culturală, indiferent dacă vii din Grecia, Italia, România sau Ungaria. De aceea, cu toții se simt bine în Baltimore și în țara noastră.

În ceea ce privește modelul românesc, eu cred că și el are ca principiu călăuzitor asigurarea participării depline a cetățenilor care aparțin minorităților etnice la viața societății. Alternativa este imposibilă, pentru că ar fi cea a lui Miloșevici. Dar aveți de parcurs diferite nivele. În primul rând, dorim să ne asigurăm că aceste minorități sunt în siguranță, că nu ar putea avea probleme legate de hărțuire; vrem să ne asigurăm că își pot întreține familiile. Apoi vrem să ne asigurăm că se bucură de protecția deplină a legii pentru a putea să lucreze, să li se garanteze dreptul la proprietate, fără nici un fel de discriminare. Apoi, vrem să știm că ele sunt reprezentate în Parlament, în Guvern, la toate nivelele. Totodată, vrem să vedem progrese în direcția acceptării celuilalt. Aici nu este vorba doar de acceptarea garantată de legi, ci de o acceptare reală, prin faptul că vecinul, care este diferit de mine, are aceleași drepturi ca mine și familia mea. Acest lucru necesită însă mai mult timp. În ultimul rând, ne propunem a menține diversele tradiții etnice fără a suferi consecințe sociale adverse. Gândiți-vă la acest aspect. Nu vreau să afirm că în Statele Unite părerile nu sunt împărțite în această privință, dar ne-am stabilit obiectivul de a ne păstra tradițiile și credem că este un scop demn de urmat. Recent, am avut ocazia să vorbesc cu Jack Kovic, fostul șef adjunct al Națiunilor Unite în Kosovo, și mi-a plăcut descrierea lui, de fapt comparația făcută. El crede că societatea noastră este ca un mozaic de turnuri, în care fiecare turn este o persoană care aparține unei alte tradiții culturale sau etnice. Dacă rețezăm aceste turnuri astfel încât să fie egale, ele se vor scurta considerabil. Dar mozaicul astfel obținut este unul foarte frumos și nu trebuie să uităm că, cu toții, contribuim la alcătuirea lui.

În Kosovo, la ora aceasta turnurile sunt foarte mari. În România ele sunt pe cale de a se micșora, iar mozaicul devine din ce în ce mai frumos. Modelul care merită exportat este cel românesc, nu cel al lui Miloșevici, care este un model al violenței,

al încercării de a delimita Europa în 600 de tabere și 600 de țări diferite. M-am întâlnit de curând cu președintele Mesici al Croației, iar dumnealui vorbea despre cum își închipuie Croația și viitorul regiunii. Spunea că Miloșevici dorește o Serbie Mare, care să includă și alte teritorii, dar care să fie o țară pură din punct de vedere etnic. Rezultanta logică a unui asemenea gând ar fi că atunci se va dori să se realizeze și o Croație Mare, o Ungarie Mare, o Ucraină Mare, o Germanie Mare ș.a.m.d. Iar aceste deziderate nu se vor opri niciodată, vor duce numai la lupte și dușmănie. Nu există altă alternativă decât să ne apropiem de modelul românesc.

Zilele trecute ne-am întâlnit și cu liderii sârbilor din Croația, care cu toții sunt de acord că Miloșevici trebuie să renunțe la politica sa. Dar pentru ca acest lucru să se întâmple este nevoie de obținerea încrederii tuturor minorităților etnice care trăiesc în interiorul granițelor acestei țări, pentru că nu avem dreptul să le spunem că vor trebui să caute protecție în alte părți. Maghiarii din România nu trebuie să caute protecția Ungariei, ci ei trebuie să găsească această protecție și satisfacere a doleanțelor lor în interiorul României. Cheia este să li se acorde credibilitate minorităților etnice, astfel încât ele să devină într-adevăr parte a acestei țări, să simtă că această țară îi reprezintă. Nu este permis să creadă că vor fi reprezentați doar dacă aparțin unei Serbii Mari sau unei Croații Mari. Pentru a se atinge acest obiectiv în Kosovo, trebuie să ne asigurăm că etnicii sârbi sunt în siguranță; la fel în Croația, este nevoie de garanția că sârbilor li se vor returna proprietățile, astfel încât ei să se poată întoarce acasă, să își poată continua de fapt viețile, să nu caute sprijinul într-o Serbie Mare. Toate acestea cer abilități de conducător și dați-mi voie să mă opresc asupra unui exemplu. Îl ascultam pe președintele Mesici, care vorbea despre riscurile politice. Când întinzi mâna minorităților etnice, riști să îi înstrăinezi pe alegătorii tăi. Vorbind de pe poziția unui congressman care trece printr-o campanie electorală o dată la doi ani, știu ce înseamnă baza electorală. Cea pe care eu mă sprijin este comunitatea mea, iar dacă îmi îndrept atenția asupra unei alte comunități, ei se vor simți amenințați, pentru că este la mijloc interesul lor, crezându-se abandonați.

În Statele Unite avem o problemă reală cu afro-americanii, problemă care se leagă de participarea lor deplină în societate. Majoritatea non-afro-americanilor ar putea să se simtă amenințați, deoarece o posibilă lege care să acorde facilități celor dintâi i-ar lăsa fără slujbe. Deci, observați că există în mod cert un risc politic în acest caz, dar nu există nici o alternativă. Acesta este rolul nostru, al legislatorilor. Când îmi voi termina mandatul în Congres, vreau să știu că am făcut ceva util, ceva care servește scopurile tuturor din comunitatea pe care o reprezint, și anume că afro-americanii vor participa pe deplin la viața societății. Există, repet, un risc evident, iar președintele Mesici a înțeles acest lucru și a fost dispus să ia unele măsuri foarte îndrăznețe în Croația, pentru a reda sârbilor dreptul la proprietate.

Președintele României a demonstrat că este un conducător bun acum două zile, cu ocazia deschiderii lucrărilor OSCE. Am asistat la cuvântarea rostită de dumnealui.

Primul lucru pe care l-a menționat a fost în legătură cu reprezentarea minorităților din România atât în Parlament, cât și la toate nivelurile guvernului. Era mândru de aceste realizări, era mândru că a reușit să ajungă la toate minoritățile din România; de asemenea, că a putut să afirme cu tărie că această problemă este o prioritate, pentru că președintele, în pragul alegerilor, nu cutează să își îndrepte atenția spre minorități, fie că este o măsură populară (politic vorbind) sau nu. Dânsul demonstrează curaj, ceea ce este un ingredient principal pentru un conducător bun. Și președintele Statelor Unite a demonstrat curaj în abordarea problemei diversității etnice, militând pentru participarea la procesul de prevenire a purificării etnice. Acest fapt nu este un mod de acțiune popular pe străzile Baltimore-ului. Probabil că poporul american va aprecia acest gest în viitor, dar posibil să nu își dea seama de gravitatea acestei situații în prezent. Președintele Statelor Unite trebuie să încurajeze conducătorii, demonstrând că este de partea dreptății, chiar dacă această atitudine implică un risc politic. Mesajul meu este că fiecare țară este expusă unor provocări, că încă nu am ajuns acolo unde ne dorim cu toții să fim. În țara mea mă dezamăgește atitudinea pe care o avem față de imigranți. După cum spuneam mai devreme, imigranții mi se pare că reprezintă unul din punctele tari ale Statelor Unite, dar Congresul american impune restricții cu privire la aceasta, restricții nerealiste și nefondate pentru cei care continuă să vină la noi. Consider că acest lucru este greșit și că ar trebui să se schimbe atitudinea, pentru că ea este discriminatorie vizavi de persoanele care aparțin minorităților etnice. De aceea, trebuie să ne preocupe faptul că încă nu am reușit să asigurăm protecție deplină tuturor minorităților etnice.

În mod cert, și în România există probleme legate de minoritățile etnice, fie că este vorba despre maghiari, romi sau evrei. Trebuie să înțelegem această situație și să încercăm a o schimba. Dar cum? Prin intermediul unor întâlniri și discuții sincere pe marginea acestor probleme, prin recunoașterea unor deziderate pe care nu am îndrăznit să le formulăm încă. Iar pentru a fi un conducător bun, este nevoie de curaj pentru a invita pe cineva în casa ta, pentru a le arăta vecinilor că într-adevăr crezi în ceea ce vorbești despre acceptarea celorlalți. Aici se manifestă abilitatea de conducător; fiecare trebuie să fie un bun conducător. Miloșevici cauzează multă durere și reprezintă un mare pericol în această lume. Locul lui ar fi la Haga, nu la Belgrad. Trebuie să ne asigurăm că modelul românesc pe care v-ați străduit să îl construiți este maniera de a apropia națiunile și de a construi o națiune mai puternică, astfel încât, dacă peste 10, 15, 20 sau 50 de ani ne vom uita în urma noastră, să putem spune că exemplul românesc a fost acela care a apropiat națiunile continentului, că au reușit să devină mai puternice prin aprecierea diversității și nu prin dezbinarea în 600 de țări diferite. Toate acestea se pot realiza, dar condiția este să conlucrăm cu toții.

DISCUȚII

Întrebare: De ce a fost ales Bucureștiul ca reședință a următorului președinte OSCE?

Benjamin Cardin: Motivul este că au existat foarte multe prejudecăți față de Europa Centrală și de Est din partea organizațiilor europene. OSCE încă de la începuturile sale a încercat să includă toate țările Europei, fie că au fost suspendate sau au avut doar o participare formală; de fapt, ea este o organizație deschisă, cu reprezentarea tuturor țărilor la majoritatea nivelurilor, mai puțin cel superior. Vrem să schimbăm acest aspect. Recunoaștem faptul că dacă o organizație dorește să fie într-adevăr reprezentativă, ea trebuie să acopere toate regiunile geografice. Convingerea mea este că pozițiile superioare nu trebuie să fie doar la dispoziția puterilor tradiționale din Europa occidentală.

Întrebare: Spuneți că în districtul pe care îl reprezentați aveți multe persoane care aparțin minorității afro-americane, organizații ale italienilor americani etc. Eu cred că există o distincție fundamentală între a dori să devii cetățean al unei țări, adică între a imigra voluntar, și a fi minoritate involuntar, cum este cazul afro-americanilor, al indienilor americani și al multor hispanici. Probabil că aceste grupuri au un model istoric, o cultură care este opusă culturii dominante. Acest fapt se adaugă provocării de a-i include și a-i determina să se simtă parte a districtului dumneavoastră. La fel și populația roma și maghiarii din Transilvania; și ele pot fi considerate minorități involuntare în cadrul statului. Ați putea să insistați puțin mai mult asupra provocării de a încerca să ajungeți la aceste minorități involuntare și de a-i ajuta să se integreze în stat?

Benjamin Cardin: Este un subiect foarte interesant, dar dați-mi voie să vă spun că Statele Unite este o țară foarte întinsă și noi avem ceea ce s-ar putea numi ghetouri locuite de diferite minorități etnice, altele decât afro-americanii, minorități care probabil vă vor spune că au venit în Statele Unite voluntar, dar locul unde trăiesc aici ar putea fi dominat de originea lor etnică, ceea ce este de asemenea alegerea lor personală, deși le este foarte greu să depășească granițele comunității proprii. Prin urmare, cred că avem probleme asemănătoare în ceea ce privește și alte minorități, nu doar cea afro-americană. Cu toții necesită o atenție deosebită.

Avem și câteva acțiuni de discriminare pozitivă, adică încercăm să procedăm astfel încât să fie avantajate în prezent unele grupuri care în trecut au fost nedreptățite. Ei bine, într-o societatea în care principiul este că toți trebuie să aibă parte de tratament egal, cum poți justifica avantajele pe care le oferi unui grup? Se dezbate pe larg dacă această discriminare pozitivă este îndreptățită sau nu. Cred că trebuie să rediscutăm această problemă și în Statele Unite. Esența nu constă în faptul că unii care sunt mai puțin talentați vor avea mai multe avantaje, ci că se vor asigura mai

multe resurse astfel încât acea comunitate și implicit indivizii ei să își poată pune în valoare potențialul. În termenii României, ar însemna să se ia legătura cu comunitățile maghiarilor sau ale romilor și să fie întrebați de ce anume au nevoie pentru a li se îmbunătăți situația în ceea ce privește îngrijirea sănătății, nivelul educației sau condițiile de locuire, sau alte aspecte care îi diferențiază de majoritate. În acest fel, minoritățile pot să decidă ele însele. Unul din principiile de bază ale drepturilor omului este că persoanele trebuie să fie libere să hotărască unde doresc să locuiască. Deci, cineva care este din România, dar dorește să trăiască în Ungaria, trebuie să fie liber să o facă. Ungaria s-ar putea să accepte sau nu acea persoană, dar în ceea ce privește România, acea persoană trebuie să fie liberă să plece. Acesta este un principiu cu care americanii și europenii sunt deopotrivă de acord. Așadar, dacă spunem: "Nu dorim să pleci din România, doar aparții acestei țări, chiar dacă ai devenit cetățean al ei în mod involuntar", avem obligația ca pe mai departe să vedem ce putem face pentru ca să aibă aceleași condiții în țara în care locuiește, astfel încât să nu dorească să plece de acolo. Dacă în condițiile mai sus descrise alegerea individului este totuși să plece, este liber să o facă, chiar dacă statul nu dorește acest lucru. Ce poate să facă statul? Poate lansa programe speciale pentru a motiva tinerii să meargă la școli mai bune, poate organiza clase cu efectiv mai mic pentru a-i avantaja pe cei care le vor frecventa, poate să le acorde o atenție sporită. Așa procedăm în Statele Unite. Pe scurt, vom acorda mai multă atenție categoriilor defavorizate pentru a-i integra în societate prin intermediul unor programe de educație. Trebuie să se asigure o egalitate a șanselor de participare a indivizilor, care apoi să poată decide singuri unde doresc să trăiască.

Imaginați-vă o clasă de școlari care cuprinde și copii afro-americani, învățând despre Europa și despre impactul pe care ea a avut-o asupra Statelor Unite. Acești copii se vor întreba negreșit: "Dar eu unde rămân? Eu nu mă trag din Europa". Încrederea în sine, mândria și capacitatea de a participa la oră va fi afectată, iar pe mai departe și capacitatea de a participa la viața socială a unei societăți care tratează astfel copiii la școală. Ca urmare, la orele de istorie se abordează istoria fiecărui continent. Avem, de asemenea, mulți asiatici. Trebuie să fim foarte atenți și la problemele acestor oameni. Dacă doresc să aibă școli parohiale, să le aibă; dacă doresc școli de stat, să le aibă.

Întrebare: Nu cred că ați înțeles exact întrebarea referitoare la minoritățile involuntare. Mă refeream la un statut special al acestora, la o administrație proprie. Acest model poate fi discutat și în cazul dumneavoastră.

Benjamin Cardin: Nu sunt de acord cu acest lucru. Istoria indienilor americani cuprinde cererea lor de a avea pământuri separate pentru că cu 200 de ani în urmă au fost lezate drepturile de proprietate ale unor triburi. Avem anumite tratate semnate cu triburile acestea pentru protecția drepturilor lor asupra proprietății; aceste tratate sunt respectate și în ziua de azi. Nu vreau să mă aventurez în analogii, pentru că este posibil ca ele să nu țină în cazul Europei. Dar un aspect este clar: dacă ai

avut o proprietate care ți-a fost luată în timpul celui de-al doilea război mondial pentru că erai evreu, atunci trebuie să fii compensat pentru această pierdere. Cu acest lucru sunt de acord. Orice proprietate care a fost înstrăinată de guvern trebuie compensată, indiferent când s-a întâmplat acest lucru. În acest stil încercăm să abordăm și noi problema indienilor americani. Ea trebuie rezolvată în România, în interiorul granițelor, și nu trebuie amânată, indiferent de guvernele care vin, pentru că ea va reprezenta întotdeauna o sursă potențială de conflict.

Întrebare: Ați invocat mai înainte o personalitate care compara lumea de astăzi cu un mozaic. Am fost oarecum surprins deoarece, în calitate de coordonator de programe la Institutul Intercultural din Timișoara și muzeograf la Muzeul Banatului, am gândit un proiect tocmai în ideea că toleranța trebuie să plece de la cunoaștere. Și în primul rând este autocunoașterea, cunoașterea propriilor rădăcini, despre care vorbeți, iar acest lucru nu se poate face decât cunoscând valorile celuilalt. Vreau să spun că am avut surpriza ca la expoziția ultimului seminar, care a avut loc în decembrie 1998, să întâlnesc ceva pe tema aceasta: proiectul se numea "Coeziunea socială și patrimoniul cultural". O pictură a unei fetițe de 10 ani se intitula "Mozaic". Reprezenta o floare, în mijloc era soarele, petalele erau roșii, galbene, negre, albe, fundalul era cu pete ce reuneau toate aceste culori. Fetița a explicat: la început lumea era alcătuită din negrii - deci acestea erau rasele care trăiau împreună. Apoi, cu timpul, ele s-au amestecat. Dar dacă ne îndepărtăm de pictură, vedem că e ca o pată de culoare, care arată frumos. Este extraordinar de interesant că un om de valoarea celui de care ne-ați vorbit și intuiția unei fetițe de 10 ani au ajuns de fapt la aceeași concluzie. Faptul m-a determinat să propun un nou proiect Consiliului Europei, care a fost bineînțeles finanțat, iar săptămâna viitoare predau la tipar volumul care se intitulează chiar "Mozaic", în care au fost implicate 4 centre și au mers exact pe această relație dintre școală, muzeu și cunoașterea patrimoniului cultural, care duce la toleranță. Există într-adevăr surpriza ca minoritățile să nu-și cunoască propria lor istorie, pentru că e clar că la noi în țară exista o tiranie culturală, în sensul că în școli se predă numai istoria românilor, de parcă minoritățile nici nu ar fi existat.

Acum este momentul să reparăm ce am stricat în acești 50 de ani, dar în același timp există un al doilea risc, valabil pentru întreaga Europă, și anume cel al închistării comunitare. Sunt comunități etnice care refuză colaborarea, chiar dacă nu fățiș. Unul din marile rezultate ale proiectului "Coeziune" pe care l-am avut, a fost înființarea la Zalău a unei asociații de prietenie româno-maghiare. Ideea a venit din partea celor din urmă, iar președinte este chiar muzeografa care a coordonat proiectul din acest oraș. V-aș întreba, în acest context, ce putem face ca modelul României să fie difuzat și implementat?

Benjamin Cardin: Cred că ați nimerit esența lucrurilor. Nu era o întrebare retorică, deci va trebui să răspundem la ea. Dați-mi voie să vă împărtășesc din experiența proprie acumulată la Baltimore. Există acolo o comunitate foarte diversificată din punct

de vedere rasial. Aria metropolitană a orașului Baltimore este alcătuită din 20-30% afro-americani, iar orașul în sine din 60-70% afro-americani. Eu am fost ales în Congres în 1987, în același timp cu un tânăr afro-american. Tânărul se numește Kweisi Mfume, iar actualmente este președintele Asociației Naționale pentru Dezvoltarea oamenilor de culoare; un tânăr foarte carismatic. Împreună am decis că am putea face ceva pentru a schimba situația relațiilor etnice din Baltimore, pentru că pe amândoi ne preocupa relația dintre comunitatea de evrei și cea de afro-americani, unde cea dintâi numără aproximativ 100.000 de membri. Ne-am hotărât deci să facem ceva diferit față de ceea ce s-a făcut până atunci, lucru ce presupunea că va trebui să ne adaptăm unul față de celălalt. El a venit la sinagoga noastră sâmbetele, iar eu m-am dus la biserica lor și am vorbit enoriașilor, împreună organizând mai multe întâlniri. Am reușit să adunăm oamenii din comunitate, deși la început ne adresau întrebări ostile referitoare la felul în care erau tratați afro-americanii. Oamenii au venit la aceste întâlniri și ne-au vorbit, iar noi doi ne-am străduit să le răspundem la întrebări.

În concluzie, așa cum arată modelul românesc, trebuie să vă străduiți să înțelegeți problemele pe care le aveți în primul rând. Trebuie să vă întâlniți, să încercați realmente să vă apropiați și să vă înțelegeți reciproc. Totul începe de la lideri. Am folosit exemplul de mai sus pentru a demonstra cum a funcționat un anumit model în Baltimore, iar relația dintre comunități nu a fost niciodată mai bună decât la ora actuală. Congresmanul Mfume mai vine și acum să se întâlnească cu comunitatea mea, și deseori ne vizităm și ne întâlnim în diferite forumuri.

Întrebare: Aș dori să precizez că problema restituirii proprietăților confiscate în ultimii 50 de ani comportă mai multe aspecte și au fost mai multe etape care nu trebuie suprapuse. V-ați referit la această chestiune, evreii fiind unele din victime. Într-adevăr, așa ceva s-a întâmplat în 1940. Între 1938-1944 în România a fost un regim de extremă dreaptă, care avea anumite componente asemănătoare cu cel nazist. Dar în 1944, printr-o acțiune a partidelor democratice, acest regim a fost răsturnat și una din primele măsuri a fost abolirea legilor rasiale. Toate proprietățile cetățenilor români de etnie evreiască au fost restituite. După aceea au venit alte nenorociri. A început persecutarea germanilor, o categorie numeroasă și demnă de stimă în România, aproape 800.000 de persoane. În 1948, Stalin și țările satelite au început persecutarea sârbilor din Banat, datorită conflictului cu Tito. Și în sfârșit, în 1950, Partidul Comunist a confiscat totul, de la români, evrei, germani, unguri, romi etc. În momentul de față există o anumită lege de restituire sau de compensare prin echivalent bănesc a acelor imobile care din diverse motive nu mai pot fi restituite, unele nemaexistând. Și e în pregătire o a doua lege. Ceea ce vreau să spun este că partidele din România, partidul care a fost la guvernare până în 1996 și actuala coaliție, nu fac distincție între foștii proprietari, care aparțineau majorității sau etniilor conlocuitoare, ci se concentrează asupra găsirii soluțiilor tehnice care sunt destul de complicate pentru a da satisfacție atât cât se poate tuturor. Iar legea care este în

pregătire, nu mai face distincție între cetățenii români și urmașii acestora - chiar dacă actualmente au cetățenie sau din diferite motive au emigrat. Și ei vor avea dreptul, dacă nu la o restituire efectivă, măcar la una echivalentă.

Benjamin Cardin: *Apreciez faptul că urmează să aveți o lege nouă și că aceasta va fi împotriva discriminării. România nu are pe plan internațional o reputație foarte bună în acest domeniu. Și este doar un aspect pe care va trebui să îl îmbunătățiți. Există două modalități prin care puteți face acest lucru: o întrebare era cum se poate discuta cu comunitățile care au fost păgubite. Nu există o linie de moștenire foarte clară, deci acest subiect al proprietății este foarte neclar. Aici va fi nevoie de compensații, care vor dura. Dar dacă nu generalizăm, ci ne îndreptăm atenția asupra indivizilor, care au cazuri bine documentate, indivizi care au avut de suferit din cauza discriminării, atunci problema poate fi rezolvată și ea. E nevoie ca acești oameni să fie cuprinși într-o formulă legală de retrocedare a bunurilor care le-au aparținut sau de compensații la care au dreptul. Până la ora actuală România nu a făcut acest lucru. Vă recomand să o faceți, pentru că dacă amânați, vor exista tot timpul răni deschise. Noi am făcut acest lucru în cazul japonezilor americani care au fost nedreptățiți în timpul celui de-al doilea război mondial. Nu pentru că ei n-ar fi fost loiali Americii, ci pentru că arătau ca și cum n-ar fi fost. I-am trimis în lagăre, ceea ce a fost o greșeală pe care ulterior a trebuit să o reparăm. Ne-am cerut scuze și am recunoscut că am făcut o greșeală. Dar cu cât amânați rezolvarea acestor probleme, cu atât este mai rău. Ele vor fi obstacole în calea comunicării și nu vă vor lăsa să spuneți lumii întregi că ați găsit un model funcțional. Acesta este un domeniu căruia trebuie să îi acordați importanță.*

Joe Pitts

(Membru al Congresului Statelor Unite ale Americii)

MODALITĂȚI PRACTICE DE REZOLVARE A UNOR PROBLEME INTERETNICE

Rezolvarea amiabilă a diferendelor, promovarea toleranței și înțelegerii reciproce între diverse grupuri constituie cartea de vizită a unei societăți civilizate.

Diversitatea este unul din acele elemente care aduce măreție unei țări și unei culturi, pentru că oamenii învață unii de la alții. De aceea cred că diversitatea etnică, la fel ca cea religioasă, este un aspect care îmbogățește societatea, conferindu-i o coloratură specifică, un avantaj de atribute care nu pot decât să stimuleze progresul. Atunci când mă întâlnesc cu grupurile de care mă ocup (este vorba de diverse minorități, cum ar fi cea hispanică, de pildă), le spun adeseori că diversitatea este parte a puterii țării noastre. Ea se aseamănă foarte mult cu un tapet. Când îl privești pe dos, este foarte dificil să deslușești modelul, vezi tot soiul de culori și ițe, însă dacă te uiți la fața lui, vezi frumusețea și bogăția diversității acestui tapet în societatea noastră.

În calitate mea de membru al Congresului Statelor Unite, am căutat să protejerez față de guvern grupurile minoritare de care mă ocup, cum ar fi, de exemplu, populația amish, care - din motive religioase - refuză să folosească automobile și electricitate, se îmbracă diferit, crede în anumite lucruri mai puțin obișnuite pentru ceilalți etc. Ei își trimit copiii doar la o școală a comunității lor amish, unde merg până în clasa a VIII-a, după care, între 14 și 18 ani, sunt incluși într-un program de ucenicie sub îndrumarea părinților sau a vârstnicilor bisericii. Până la 18 ani, ei învață tot ce au nevoie să știe, de obicei urmând meseria părinților. Dar în regiunea de unde provin eu pământul arabil este puțin și mulți oameni trebuie să găsească și să se îndeletnicească cu alte meserii, pe lângă ocupația tradițională de agricultori. Prin urmare, unii din acești adolescenți vor deveni dulgheri, tâmplari, muncitori în domeniul construcțiilor etc. Însă din cauza faptului că se încalcă o anumită legislație (guvernul meu are legi cu privire la munca prestată de copii) și datorită birocrației din departamentul muncii, părinții trebuie să plătească amenzi de 8, 10 sau 15 mii de dolari pentru violarea interpretării pe care o dau ei legii referitoare la munca prestată de copii. Voi da un exemplu: un băiețel de 10 ani poate să ducă o turmă de vite la păscut, dar dacă într-un atelier există o mașină care funcționează pe bază de curent electric și acolo lucrează un copil între 14-18 ani, atunci acest

fapt este o încălcare a legii. Cunosc o persoană care are un atelier de prelucrare a pieilor. Fiica lui, care a terminat școala din comunitatea amish, lucrează în acel atelier și folosește o mașină de marcat. Pentru că în spatele atelierului se află un utilaj electric, persoana a fost amendată cu 8.000 dolari pentru că fiica lui utilizează acest aparat. Sarcina mea ca membru al Congresului este să încerc să conving birocrații să analizeze situația și să promoveze o politică bună, fără ca vreun copil să se accidenteze în timp ce folosește diverse mașini. Prin urmare, am convocat o ședință, am invitat populația amish din 18 state ale Statelor Unite să se întâlnească fără a fi expuși birocrației. Amish nu se lasă fotografiați, deci dacă există vreo cameră de luat vederi, ei părăsesc încăperea. Am vorbit cu cei de la televiziune și cu ziaristii și i-am rugat să le respecte religia și să nu fotografieze pe nimeni din sală, ci doar să ia notițe. Astfel, am reușit să îl conving pe episcopul amish să participe la această reuniune. Cei adunați au prezentat situația și au adresat un apel, comunicând că ei ar fi dispuși să respecte legile așa cum sunt ele interpretate de birocrați, dar acele legi ar trebui să fie rezonabile; de exemplu, s-ar putea monta o barieră între mașină și copil. Birocrații însă au dat un răspuns negativ. Nu doreau să coopereze, spunând că amish încalcă o lege. Sarcina care mi-a revenit pe mai departe a fost să înaintez un proiect de lege în care, împreună, am inclus prevederi de protecție foarte rezonabile. Am fost în audiență în fața comitetului Congresului, apoi proiectul de lege a trecut prin Camera Deputaților și acum se dezbate în Senat. Motivul pentru care v-am prezentat acest exemplu este acela de a sublinia faptul că, într-o societatea ca a noastră, unde ne-am aștepta să se știe care este soluția cea mai onorabilă pentru problema în discuție, adeseori agențiile guvernamentale refuză să coopereze. Noi trebuie să ne erijăm în avocații acelor minorități etnice pentru a le proteja împotriva măsurilor impuse de guvern.

Alte exemple pe care vi le-aș putea da se referă la minoritățile rasiale. Am văzut diferite grupuri rasiale care s-au unit pentru a apăra un sistem comun de valori, o credință comună. Cred că secretul unei reconcilierii reale - atunci când vorbim despre alienarea grupurilor etnice, religioase și de altă natură - este existența unui sistem comun de valori. Valorile la care facem referință joacă același rol pe care îl au definițiile pentru cuvinte: trebuie să acționăm cu valorile și cu credința pe care le avem. De exemplu, fiul meu conduce o formație de muzică în Nashville (Tennessee), o formație multirasială care este foarte populară în rândul tinerilor din SUA. Acești adolescenți au un sistem comun de valori, ei s-au împrietenit, iar legătura lor transcendente barierele rasiale, alteritatea etnică și religioasă. Prietenia dintre ei este un model pentru tineri, iar motivația lor fundamentală este una spirituală. Deoarece au o credință comună, se întâlnesc și se roagă împreună, lucrează împreună, își stabilesc țelurile împreună și în toate aceste privințe servesc drept exemplu de reconciliere rasială pentru tineret.

Bineînțeles, cel mai relevant exemplu în țara noastră este cazul doctorului Martin Luther King, care considera că ura poate fi învinsă doar prin iubire. El susținea că iubirea are o funcție primordială. Ea nu poate schimba inimile oamenilor, dar dacă într-adevăr vrei să schimbi comportamentul lor trebuie să îi înveți cum să se iubească unul pe celălalt. Iată un alt exemplu: de curând am vizitat o mică școală în apropierea capitalei, o școală multirasială, unde 50% dintre elevi aparțin unui grup rasial minoritar, iar restul sunt non-minoritari. Este un excelent exemplu de reconciliere: părinții sunt rugați să petreacă un anumit timp în fiecare săptămână la școală, cu copiii lor. Cazul lor este un exemplu bun pentru toți: părinții semnează un acord, un document prin care se angajează să se prezinte la școală de îndată ce se ivesc probleme de disciplină în care sunt implicați copiii lor. Rezultatul este că școala nu are probleme de disciplină. Copiii au un comportament model, poartă uniforme, se împrietesc de la o vârstă fragedă, la fel și familiile lor. Această reconciliere rasială începe din anii de școală, pentru a se consolida apoi de-a lungul întregii vieți, pe baza modelelor dobândite prin intermediul procesului educativ organizat.

Există așadar numeroase exemple pe care vi le pot cita din propria mea experiență, în legătură cu rezolvarea relațiilor dintre diversele grupuri etnice. Cu cât comunicăm mai mult unii cu alții, cu cât ne întâlnim mai des, cu cât aflăm și înțelegem mai multe unii despre alții, cu atât suntem mai capabili să înțelegem corect și să interpretăm alteritatea. Rezolvarea amiabilă a diferendelor, promovarea toleranței și înțelegerii reciproce între diverse grupuri constituie cartea de vizită a unei societăți civilizate.

